

Julia Heaberlin

JUODAAKĖS SUZANOS

Iš anglų kalbos vertė
Agnė Sūnaitė

Sofoklis

VILNIUS, 2016

Prologas

Iš mano gyvenimo dingusios trisdešimt dvi valandos.

Mano geriausia draugė Lidija siūlo šias valandas įsivaizduoti kaip senus drabužius, giliai nugrūstus senoje spintoje. Užmerkiu akis. Atidarau duris. Dėlioju daiktus. Ieškau.

O to, ką prisimenu, geriau jau neprisiminčiau. Keturios strazdanės. Akys – ne juodos, o mėlynos, plačiai atmerktos – visai prie pat manųjų. Vabzdžiai, besigraujiantys pro minkštą ir švelną skruostą. Žemių girgždėjimas man tarp dantų. Tai aš prisimenu.

Šiandien mano septynioliktasis gimtadienis ir ant torto dega žvakutės.

Mažos liepsnelės mojuoja man, kad paskubėčiau. Galvoju apie Juodaakes Suzanas, kurios sustingusios guli metaliniuose stalčiuose. Kaip aš šveičiu ir šveičiu, bet vis tiek niekaip negaliu nusiplauti jų kvapo, kad ir kiek prausčiausi.

Būk laiminga.

Sugalvok norą.

Išspaudžiu šypsena ir susikoncentruoju. Visi šiame kambaryje mane myli ir džiaugiasi, kad aš namie.

Tikisi, kad būsiu ta pati senoji Tesi.

Neleiskite man prisiminti.

Užsimerkiu ir pučiu.

I DALIS

Tesa ir Tesi

Motina mane nužudė,
Tėvas mane suvalgė,
Mažoji sesė Marlina
Rado mano kaulelius,
Suvyniojo į šilkinę skarą
Ir palaidojo po kadagiu,
Ak, koks gražus paukštelis aš esu!*

**10-metė Tesi garsiai skaito savo seneliui ištrauką
iš „Pasakos apie kadagį“, 1988-ieji**

* Vertė Indrė Januševičiūtė. Čia ir toliau – vertėjos pastabos.

Tesa, dabartis

Einu vingiuotu savo vaikystės keliu nežinodama, kas manęs laukia.

Ant kalvos netvarkingai stūkso namas, tarsi jį iš kaladėlių ir tualetinio popieriaus ritinėlių būtų pastatęs vaikas. Kaminas juokingai pakrypęs, o nuo jo į visas puses išsikišę bokšteliai, panašūs į raketas, kurios tuoj pakils. Vasaros naktimis mėgdavau miegoti įlindusi į vieną iš jų ir įsivaizduoti, kad skrendu į kosmosą.

Nors tai ir nepatiko mano mažajam broliui, pro langą išlipdavau ant čerpių stogo ir nubrozdintais keliais iš lėto nuropodavau iki stogo aikštelės laikydamasi chimerai už ausų ir lango atbrailų. Atsidūrusi viršuje, atsiremdavau į išraitytus turėklus ir žvilgsniu tyrinėdavau plokščią bekraštį Teksaso peizažą ir savo karalystės žvaigždes. Grodavau vaikiška fleita naktiniams paukščiams. Vėjas kedendavo mano plonyčius baltus naktinius marškinius, lyg būčiau koks keistas balandis, nutūpęs pilies viršūnėje. Tai skamba kaip pasaka, bet juk taip ir buvo.

Šiame keistame name kaip iš pasakų knygos gyveno mano senelis, nors namas buvo pastatytas man ir mano broliui Bobiui. Namas nebuvo labai didelis, bet man vis dar kyla klausimas, kaip jis galėjo sau šitai leisti. Kiekvienam iš mūsų jis paskyrė po bokštelį, vietą, kur galėtume pasislėpti nuo pasaulio, kai norėsis pasprukti nuo kitų. Tai buvo kilnus jo gestas – mūsų asmeninis Disneilendas, kuris turėjo mums padėti susitaikyti su motinos mirtimi.

Iškart po senelio mirties senelė bandė atsikratyti šio namo, bet jis buvo parduotas tik po kelerių metų, kai ji pati jau gulėjo po žeme, tarp senelio ir jų dukters. Niekas jo nenorėjo. Žmonės kalbėjo, kad jis keistas. Prakeiktas. Tai jų bjaurios kalbos jį tokį padarė.

Kai mane surado, namo nuotraukos pasirodė visuose laikraščiuose ir televizijoje. Vietiniai laikraščiai jį praminė Grimų piliimi*. Taip ir nesužinojau, ar tai buvo rašybos klaida. Teksasiečiai kitaip rašo žodžius. Pavyzdžiui, mes ne visada pridėdame galūnes.

Žmonės šnabždėjosi, kad senelis buvo kažkaip susijęs su mano dingimu ir Juodaakių Suzanų žmogžudyte – viskas dėl to klaidaus namo. *Primena Maiklo Džeksono Niekados šalies fermą*, – burbėdavo jie netgi po to, kai maždaug po metų už šiuos nusikaltimus kitas žmogus buvo nuteistas myriop. Tai buvo tie patys žmonės, kurie per kiekvienas Kalėdas atvažiuodavo prie namo durų, kad jų vaikai galėtų pavėpsoti į šviečiantį meduolių namelį ir pasičiupti cukrinę lazdelę iš verandoje pakabinto krepšelio.

Nuspaudžiu skambutį. Jis jau nebeskamba *Valkirijų skrydžio* melodija. Nežinau, ko tikėtis, todėl šiek tiek nustembu, kad duris atidariusi pagyvenusi pora atrodo taip, tarsi čia ir būtų jų vieta. Apkūni, sugrubusio veido *hausfrau* su skarele ant galvos, kumpa nosimi ir skuduru rankose man pasirodo panaši į seną moterį, kuri gyveno bate**.

Pralemenu savo pageidavimą. Iš vos pastebimai sušvelnėjusios moters lūpų linijos suprantu, kad ji iškart suprato, kas aš. Jos žvilgsnis nuslysta pusmėnulio formos randu man po akimi. Šios moters žvilgsnis sako *vargšė mergaitė*, nors praėjo jau aštuoniolika metų ir aš jau turiu savo mergaitę.

* Žodžių žaismas: angl. *Grim's castle* – paniurėlio pilis arba (brolių) Grimų pilis. Antruoju atveju teisinga rašyba turėtų būti *Grimm's castle*, todėl toliau knygos tekste eina pastaba apie tai, kad teksasiečiai kitaip rašo žodžius.

** Iš populiarus angliško vaikiško eilėraščio apie seną moterį, gyvenusią bate ir turėjusią daug vaikų, kuriuos nuolat mušdavo.

– Besė Vermut, – prisistato ji. – O tai mano vyras Herbas. Už-eik, mieloji.

Herbas rūščiai žvelgia palinkęs ant savo lazdos. Man pasirodo, kad įtariai. Negaliu jo kaltinti. Esu svetimas žmogus, nors ir jis puikiai žino, kas aš. Visi penkių šimtų mylių spinduliu tai žino. Aš – Kartraitų dukra, kadaise palikta apleistame sklype šalia Dženkinsų žemės, greta 10-ojo greitkelio, kartu su pasmaugta koledžo studente ir žmogaus kaulų krūva.

Aš – sensacingų bulvarinių laikraščių antraščių ir prie laužo pasakojamų šurpių istorijų žvaigždė.

Aš – viena iš Juodaakių Suzanų. Ta, kuriai *pasisekė*.

Tai truks tiks kelias minutes, – pažadu. Ponas Vermutas suraukia antakius, bet ponia Vermut atsako: *Taip, žinoma*. Akivaizdu, kad ji priima sprendimus visais svarbiausiais klausimais, tokiais, kaip kiek trumpai pjauti žolę ir ką daryti su liesa raudonplauke mergina, kuri turėjo reikalų su pačiu velniu, o dabar stovi prie jų durų ir prašosi į vidų.

– Negalėsime kartu su jumis tenai nusileisti, – burbteli vyras, plačiau praverdamas duris.

– Nė vienas iš mūsų ten nekeliame kojos nuo tada, kai čia apsigyvenome, – skubiai priduria ponia Vermut. – Gal kokį kartą per metus. Ten drėgna. Ir laiptai sulūžę. Sulaužyta koja mums abiem galėtų tapti lemtinga. Jei būdamas tokio amžiaus ką nors susilaužai, nė nepastebėsi, kaip greičiau nei po mėnesio atsidursi prie rojus vartų. Jei dar nesinori mirti, geriau nė nekelk kojos į ligoninę po šešiasdešimt penkerių.

Kol ji sako savo niūrią prakalbą, aš tiesiog suakmenėju didžiamame kambaryje – staiga užplūsta prisiminimai, o akimis ieškau daiktų, kurių jau nebėra. Totemo, kurį vieną vasarą mes su Bobiu vieni patys išpjovėme ir išskaptavome – tai baigėsi tikrai vienu apsilankymu ligoninės priimamajame. Senelio paveikslo su maža

pelyte valtyje, kurios burė buvo iš nosinės ir plaukė per bauginantį, šniokščiantį vandenyną.

Dabar vietoj jo kabo vienas iš idiliškų Tomo Kinkeido paveikslų. Kambaryje dar yra dvi gėlėtos sofos, o galva tiesiog sukasi nuo galybės pigių niekučių, kuriais nukrautos lentynos. Vokiški bokalai ir žvakidės, kolekcija lėlių puošniais drabužėliais, krikščoliniai drugeliai ir varlės, koks pusšimtis smulkiai išmargintų anglišku arbatos puodelių, porcelianinis klounas su skruostu besiritančia vienintele juoda ašara. Turbūt jie ir patys klausia savęs, kaip atsidūrė tokioje margoje kompanijoje.

Girdisi raminantis tiksėjimas. Ant vienos sienos kabo dešimt senovinių laikrodžių, du iš jų su katės uodegomis, kurios idealiai sinchroniškai švytruoja skaičiuodamos laiką.

Suprantu, kodėl ponias Vermut pasirinko mūsų namą. Tam tikra prasme ji viena iš mūsų.

– Štai čia, – taria. Paklusniai seku paskui ją koridoriumi, vingiuojančiu iš svetainės. Kažkada galėdavau šiuos posūkius įveikti riedučiais visiškoje tamsoje. Pakeliui ji vieną po kito įjungia šviesos jungiklius, ir staiga pasijuntu, tarsi eičiau į savo egzekucijos kamerą.

– Per televizorių sakė, kad egzekucija bus įvykdyta po kelių mėnesių.

Aš pašoku. Kažkas tarsi perskaitė mano mintis. Ausį režiantis prarūkytas vyriškas balsas už manęs priklauso ponui Vermutui.

Stabteliu, nuryju gerklėje įstrigusį gumulą laukdama, kol jis paklaus, ar ketinu sėdėti pirmoje eilėje ir stebėti, kaip mano užpuolikas išleis paskutinį atodūšį. Tačiau jis tik negrabiai patapšnoja man per petį.

– Neičiau tavo vietoje. Jis nenusipelno nė vienos tavo gyvenimo sekundės.

Klydau dėl Herbo. Tai ne pirmas kartas, kai klystu, ir tikrai ne paskutinis.

Galva atsitrenkiu į staigų sienos išlinkimą, kadangi einu vis dar atsigręžusi į Herbą.

– Man viskas gerai, – skubiai atsakau poniai Vermut. Ji pakelia ranką, bet nediršta paliesti mano perštinčio skruosto, nes jis šiek tiek per arti rando – žymės, kurią visam laikui paliko žiedas su granatu, kabantis ant skeleto piršto. Dovana nuo Suzanos, kuri nenorėjo, kad kada nors ją užmirščiau. Švelniai nustumiu ponios Vermut ranką.

– Užmiršau, kad šis posūkis bus taip greitai.

– Tas nelemtas keistas namas, – atsako uždusęs Herbo balsas. – Kodėl nebuvo galima likti Sent Pite? – atrodo, kad jis nesitiki sulaukti atsakymo. Dėmė ant mano skruosto primena apie save, jai atliepia randas, pulsuojantis *ping, ping, ping*.

Koridorius pagaliau nustojo vingiuoti. Jo gale – paprastos durys. Ponia Vermut iš prijuostės kišenės ištraukia senovinį raktą ir jį lengvai pasuka spygoje. Kąkada buvo dvidešimt penki tokie raktai, visiškai vienodi, jais galėjai atrakinti bet kurias šito namo duris. Tai buvo keista mano senelio užgaida.

Į mus padvelkia šaltas oras. Užduodžiu mirties ir kartu augimo kvapus. Sudvejoju pirmą kartą nuo tada, kai prieš valandą išvykau iš namų. Ponia Vermut pakelia aukštyn ranką ir trukteli virvutę, plevėsuojančią jai virš galvos. Įsižiebia plika dulkėta lemputė.

– Paimkite, – ponas Vermutas baksteli man į šoną mažu žibintuvėliu, kurį išsitraukė iš kišenės. – Nešiojuosi jį, kad prirėikus galėčiau skaityti. Ar žinote, kur yra pagrindinis šviesos jungiklis?

– Taip, – atsakau automatiškai. – Pačioje apačioje.

– Saugokitės šešioliktojo laiptelio, – perspėja ponia Vermut. – Kąkoks gyvūnas pragraužė jame skylę. Visada skaičiuoju leisdamasi žemyn. Būkite tiek, kiek reikia. Išvirsiu mums visiems arbatos ir vėliau galėsite papasakoti šio namo istoriją. Mums abiem būtų labai įdomu. Ar ne, Herbai?

Herbas kažką suniurna. Jis galvoja apie tai, kaip norėtų įmušti mažą baltą kamuoliuką žydroje Floridos pakrantėje.

Ant antrojo laiptelio sudvejoju ir atsisuku atgal. Jei kas nors užtrenks šias duris, manęs niekas neras gerus šimtą metų. Neabejoju, kad mirtis vis dar kėsinaisi atsisteisti su ta ištrūkusia šešiolikmete mergaite.

Ponia Vermut kažkaip kvailai pamoja ranka:

– Tikiuosi, kad rasite, ko ieškote. Tai turėtų būti svarbu.

Jei tai bandymas pradėti pokalbį, aš neužkibau.

Nusileidžiu žemyn triukšmingai kaip vaikas, peršokdama šešioliktąjį laiptelį. Apačioje trukteliu dar vieną kabančią virvelę ir patalpą akimirksniu užlieja įkyri fluorescencinė šviesa.

Ji apšviečia tuščią kapą. Kažkada tai buvo vieta, kur gimdavo įvairiausi dalykai, stovėjo molbertai su nebaigtais paveikslais, ant sieninės lentos kabėjo keisti ir grėsmingi įrankiai, šone už užuolaidų slėpėsi tamsūs kambarys, tik ir laukiantis progos įpūsti nuotraukoms gyvybės, o pakampėse stovintys manekenai rengdavo vakarėlius. Mes su Bobiu būtumėm galėję prisiekti, kad ne kartą matėme, kaip jie sujudėjo.

Senos dėžės būdavo prikrautos juokingų prašmatnių skrybėlių, supakuotų į vyniojamąjį popierių, jose buvo ir mano senelės vestuvinė suknelė su tiksliai 3002 smulkiais perlais, taip pat senelio Antrojo pasaulinio karo uniforma su ruda dėme ant rankovės – mes su Bobiu buvome šventai įsitikinę, kad tai kraujas. Senelis buvo suvirintojas, ūkininkas, istorikas, menininkas, skautų vadas, morgo fotografas, šaulys, miškininkas, respublikonas, prisiekęs demokratas. Poetas. Jis niekada negalėjo apsispręsti, kuo norėtų būti, apie mane žmonės sako lygiai tą patį.

Jis mums buvo prisakęs niekada čia neiti vieniems – taip ir nesužinojo, kad jo nepaklausėme. Pagunda buvo tiesiog per didelė. Buvome pakerėti uždrausto dulkėto juodo albumo, kuriame

buvo senelio darytos nusikaltimo vietų nuotraukos iš jo trumpos karjeros apygardos morge. Namų šeimininkė plačiai atmerkto-
mis akimis, kurios smegenys ištaškytos ant virtuvės grindų. Pa-
skendęs nuogas teisėjas, kurį į krantą ištraukė jo paties šuo.

Nužvelgiu pelėsius, plačiai pasklidusius ant plytinių sienų. Juodas kerpės didžiuliame plyšyje, zigzagu perskrodusiame pur-
vinas betonines grindis.

Po senelio mirties niekas nemylėjo šios vietos. Greitai pereinu į to-
limiausią kampa, praslinkdama tarp sienos ir anglimi kūrenamos
krosnies, kuri prieš daugybę metų čia atsidūrė kaip nereikalinga.
Kažkas ropoja man per kulkšnį. Skorpionas, o gal tarakonas. Ne-
krūpteliu. Man per veidą yra ropoję daug blogesnių padarų.

Už krosnies sunkiau ką nors matyti. Nukreipiu šviesą palei
sieną, kol randu purviną plytą su raudona širdele, kurią nupaišiau
norėdama apgauti brolių. Vieną dieną, kai buvau užsiėmusi savais
tyrimais, jis mane šnipinėjo. Tris kartus švelniai perbraukiu pirš-
tu širdelės kraštais.

Tada atskaičiuoju dešimt plytų aukštyn nuo raudonosios šir-
dies ir dar penkias plytas į šoną. Per aukštai, kad pasiektų Bobis.
Iš kišenės išsitraukiu atsuktuvą ir įkišu į trupantį cementą, o tada
pradedu jį ardyti. Iškrenta pirma plyta ir kaukšteli ant grindų.
Tokių pat būdu vieną po kitos ištraukiu dar tris plytas.

Pašviečiu į angą.

Daug gražių plonyčių voratinklių. Už jų – pilkas keturkampis
gniutulas. Jis septyniolika metų pralaukė kriptoje, kurią specia-
liai tam ir padariau.